

Werkatelier

Waddenzeehavens Groningen

13 november 2013 13.30 – 16.30 uur

Dienst Landelijk Gebied Groningen, Krakatauzaal

Kernpunten

Voorafgaand aan
het tweede
Wadden-
zeehavendebat

Martin Bosch

Inhoudsopgave

<i>Inhoudsopgave</i>	2
Het werkatelier Groningen in een grotere context	3
Raad van Advies van de Waddenzeehavens.....	3
Groningse ontwikkelingen — Werkatelier.....	3
Integratie: Prioriteiten	6
Deelnemerslijst	7

Het werkatelier Groningen in een grotere context

Op 20 november 2013 vindt een Raad van Advies Waddenzeehavens plaats, voorafgegaan door een Waddenzeehavendebat. Doel van deze bijeenkomsten is om de koers van de Waddenzeehavens voor de nabije toekomst te bepalen. Welke zaken lopen goed en hebben geen extra support nodig, wat zijn de “dode paarden” en heeft het geen zin om daar energie in te steken en welke initiatieven kunnen met steun in de rug verder geholpen worden? In de Raad van advies zal richting bepaald worden voor het vervolg van de Waddenzeehavensamenwerking.

Raad van Advies van de Waddenzeehavens

Arjen Bosch presenteert de ontwikkeling van het programma Waddenzeehavens en de daaraan gerelateerde Raad van Advies door de afgelopen drie jaar (zie bijlage). Er is veel bereikt, iedere haven heeft een rode draad voor specialisatie en een perspectief voor duurzame ontwikkeling en de waddenzeehavens werken samen in een gevoel van saamhorigheid en ‘gaan’ voor de Waddenzeehavenontwikkeling.

- **Plenaire reacties:**
- Is topsectorenbeleid belangrijk? Het wordt ook wel gekscherend ‘nop’ sectorenbeleid genoemd. Het belangrijkste voor dit moment is hoe het Rijk met regelgeving om gaat?
- Schepen kunnen net als huizen “onder water staan”, waardoor voorfinanciering met geleend geld niet mogelijk is en innovaties blokkeren.
- De directeur Waddenfonds, Bram van de Klundert, oriënteert zich op een nieuwe koers voor het Waddenfonds? Hij vroeg het ook aan de bedrijvenverenigingen/havendirecteuren. Wat leeft er?
- Snelle indieners zijn gehonoreerd (wie het eerst komt wie het eerst maalt). Complexe projecten vissen daarmee achter het net. Bram wil andersom werken: welke doelen wil het Waddenfonds bereiken en vervolgens welke financieringsvormen daarbij het beste ondersteunen.
- Hoe ga je EU-beleid benutten?
- Behoeft aan regelluwe zones in havens. Gemeenten hebben hun haven aangemeld voor de Crisis & Herstelwet (CHW).
- Meld windenergie aan voor de CHW.

Groningse ontwikkelingen — Werkatelier

Inventarisatie van onderwerpen

Tijdens het voorstelrondje worden de volgende aandachtspunten van de deelnemers geïdentificeerd:

- Ontwikkelingsprojecten:
 - a. Marconi (o.a. baggerproblematiek en integrale aanleg);
 - b. Proloog (Visserij en toerisme);
- Wet en regelgeving;
- Groene projecten: mogelijkheden tot afstemming en samenwerken);
- Visserij (breder dan garnalen);
- Biobased economy;
- Verduurzaming;

- Mogelijkheden van internationale samenwerking;
- Havenspecialisatie: verschillen, inspiratie en contacten.

Algemeen:

- Wat kunnen we van elkaar leren?
- Hoe vinden we de verbinding?
- Gaat het om intenties of ook om productie?
- Welke opvattingen leven er over havens als input voor het Waddenfonds?

Themagroepen

Als meest prioritaire onderwerpen worden geïdentificeerd:

- Visserij;
- Biobased Economy;
- Regelgeving in relatie tot projecten.

I. Visserij

Groningen: drie havens

- Lauwersoog: vooral visserij
- Eemshaven;
- Delfzijl.

Voor visserij is de inzet vooral gericht op Lauwersoog.

Richtingen:

- Verbreding van het economisch product:
 - a. funfishing (schepen om met toeristen te varen, vangst opeten en met elkaar klaar maken) aanpassing in regelgeving is gewenst, nu is de investering te hoog (een visvergunning belooft een kwart ton euro);
 - b. servicing (catering, onderhoud, verzorging vanuit de haven);
 - c. visteelt/fishfarming (vergelijkbaar met Noorwegen in de Fjorden)(bakken ophangen tussen de windmolens), kortste verbinding met open zee;
 - d. Experience center.
- Verwaarden van rest- en nevenstromen:
 - a. Garnaal & vis voor 'food and energy'.
 - b. Nieuwe grote garnalenpellerij in Lauwersoog)
- Ontwikkelen van een nieuw type waddenvisserschip: specifieke vorm, minder diepgang, groene brandstof, brandstofbesparing.

II. Biobased / Groen

Vanuit de havens is er minder dan een half achterland, waardoor het moeilijk is om regionale producten in de haven te krijgen. Suikerunie en AVB's zitten midden in het productiegebied, en zullen niet naar de haven gaan. Schertsend: "Het beste voor de Waddenzee is als we Delfzijl verplaatsen." Of: "Het beste voor Delfzijl is als we de Waddenzee verplaatsen".

Er is een discrepantie in de schaal: de gevestigde industrie is groot, de ontwikkeling biobased is juist klein. Hoe kunnen we dat goed matchen? Het gaat om het valoriseren van reststromen. We moeten dus verder kijken dan het individuele project, en juist kijken wat een project voor andere projecten in regio kan betekenen. Soms is milieuwinst in een andere keten te behalen! Het duurzaamheidsvenster moet worden verkend en er moet naar nieuwe verdienmodellen worden gezocht.

Kansen doen zich voor in:

- a) Restwarmte;
- b) Ketenkansen;
- c) Reststromen hergebruiken, bijvoorbeeld aquatische biomassa.

Ondernemers kunnen hier in gezamenlijkheid ideeën voor ontwikkelen. Een rol voor de overheid kan zijn om ze bij elkaar te brengen.

III. Projecten & Wet- en regelgeving

Veel knelpunten zitten in de wetgeving van Natura 2000 en de Flora- en Fauna wet. Oplossingen worden gevonden in de integraliteit van het project: *Natuur-inclusief ontwerpen* (voorbeeld in Marconi: dingen doen in het wad, verwijderen Griesberg, strand, pionier kwelder, klimaatadaptatie in samenhang). Voor- en nadelen worden tegen elkaar afgewogen

en er ontstaat een plan waar iedereen een netto positief effect in ziet.

Waterstijging en bodemdaling in de Eems leidt bij westerstorm tot druk op de waterveiligheid. Het daarvoor ontwikkelde hoogwater beschermingsprogramma kan gekoppeld worden aan fysieke ontwikkelingen waar natuurorganisaties, provincie, gemeente en waterschappen voor zijn.

In de Eemshaven en in Oosterhorn spelen altijd aspecten van mitigatie en compensatie. Een woud aan regelgeving (externe veiligheid, emissiekader, emissieplafonds, licht & geluid gevolgen voor het wad, ...) belemmert ruimtelijk-economische ontwikkelingen. Het voorstel is om een pilot van het hele gebied te maken. Stap af van alle individuele eisen en compensaties op projectniveau, maar stroomlijn de ontwikkelingen en vorm een fonds op gebiedsniveau. Niet als doel, maar als middel om uiteindelijk iets wezenlijk voor leefomgevingskwaliteit van Eems- Dollard Estuarium te kunnen betekenen.

De groep stelt voor een pilot te ontwikkelen waarin dit wordt uitgewerkt. Doel is te verkennen hoe een integrale aanpak om de leefomgeving te verbeteren (ook: regelgeving — zie boven) gekoppeld kan worden aan integrale financieringsmogelijkheden (Deltaprogramma, Hoogwaterbeschermingsprogramma, Waddenfonds).

Integratie: Prioriteiten

Deelnemers stickeren met groen en geel wat hen bevalt van de andere presentaties. Dit leidt tot een duidelijke prioritering in drie onderwerpen:

- I. Ontwikkel een pilot slimme ruimtelijk- economische ontwikkeling: koppel de verbetering van de leefomgeving aan kansen in de grote programma's (Deltaprogramma, Hoogwaterbeschermingsprogramma, Waddenfonds). Benut de mogelijkheden van financiering en de resulterende integrale afweging van kansen en belemmeringen in regelgeving.
- II. Zet in op ketenkansen in biobased en groen. Benut ondernemerschap om reststromen een nuttige economische functie te geven (bijvoorbeeld resten uit de garnalenpellerij en kweek van schelpdieren op algen).
- III. Zoek naar nieuwe kansen in de moderne visserij. De prioriteit moet liggen op verbreding van het visproduct (funfishing, servicing, visfarming) en het verwaarden van reststromen. Opgemerkt wordt dat er veel goede en slechte ervaringen elders zijn. Deze "Lessons learned" moeten uiteraard benut worden.

Deelnemerslijst

Adrew Piso	Eemsmond
Dirk de Boer	DLG
Douwe Hollenga	Visserij
Eisse Luitjens	NOM
Gerlof Hotsma	Eemsdelta Green
Henk Doeven	Eemsdelta Green
Jornand Veldman	Delfzijl
Jeroen Bos	Delfzijl
Machiel Steenis	Energy Valley
Marcel Pleijte	Alterra
Martin Bosch	de Laar
Nico Smit	GSP
Pieter-Jan Bouwmeister	GSP
Pim van Steens	Energy Valley
Arjen Bosch	de Laar / Programma Waddenzeehavens
Martin Bosch	de Laar / Programma Waddenzeehavens